

6. Стефанов С.Є. Аудит ефективності – закономірності виникнення та перспективи розвитку//Збірник всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту»/за аг.ред.проф. В.Д.Базилевича. – К.: 2009 – 439 с.
7. Сухарева Л.О., Федченко Т.В. Аудит ефективності використання бюджетних коштів: протиріччя формування понятійного апарату // Фінанси України. – 2006. – № 8. – с. 125-131.

*Бортник Ю.С., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: д.е.н., професор Пушкар М.С.*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ, ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Створення механізму підприємницької діяльності при переході до ринкових відносин вимагає нових підходів до формування обліково – інформаційної системи діяльності підприємства. В умовах ринку облік і аудит, як головний організаційний і управлінський важіль, на жаль, не в повній мірі генерує інформацію щодо важливих напрямів діяльності підприємств, зокрема це стосується стратегії й тактики управління операційною діяльністю підприємства.

Без вирішення питання щодо суті поняття «діяльність підприємства» говорити про раціональну систему обліку неможливо.

Так, в економічній енциклопедії зазначено, що в умовах функціонування ринку господарюючі суб'єкти здійснюють економічну діяльність [1, с. 246], яка повинна знайти адекватне відображення в обліку. В економічній літературі наводять різноманітні визначення категорії «економічна діяльність», зокрема зазначається що це найважливіша форма свідомої та цілеспрямованої трудової діяльності людей, у процесі якої вони здебільшого вступають в активні зв'язки з природою та економічні зв'язки й відносини між собою для створення економічних благ у різних сферах суспільного відтворення (безпосередньому виробництві, обміні, розподілі, споживанні).

Аналізуючи пропозиції окремих авторів щодо визначення цього поняття, які інколи досить полярні, все ж таки можна зробити висновок про те, що економічна діяльність – це процес що має:

- мету (створення благ і розвиток особистості);
- засоби (засоби виробництва);
- результат (економічні блага у формі корисних для суспільства товарів і послуг).

Слід зазначити, що економічна діяльність здійснюється в сферах матеріального і нематеріального виробництва різними економічними суб'єктами (окремим індивідом, домашніми господарствами, трудовими колективами). В обліку ці загальні положення конкретизуються на особливій мові символів серед яких найважливішим є операційна діяльність.

Для розкриття поняття «операційна діяльність» з'ясуємо сутність такого терміну як «виробнича діяльність». У широкому значенні виробництво – це процес діалектичної взаємодії безпосереднього виробництва, розподілу, обміну і споживання. Однак таке визначення є досить розмитим і не дає чіткого уявлення про процес який окреслюється категорією «виробництво».

Окремі економісти, зокрема Бобров В.Я., зазначає, що виробництво – це виготовлення, вироблення предметів, матеріалів [2, с. 56].

На основі аналізу, вивчення та узагальнення літературних джерел, можна дати таке визначення виробництва, а саме: виробництво – це перш за все процес, в ході здійснення якого відбувається створення матеріальних життєвих благ необхідних для існування і розвитку суспільства.

Процес виробництва вимагає поєднання засобів праці, предметів праці і живої праці. Праця є органічною єдністю трьох названих факторів і визначальна роль у ньому належить людині. Якщо процес праці розглядати як його результат (продукти), то він є процесом виробництва, а засоби і предмети праці – засобами виробництва. Спільним для всіх суспільно-економічних формацій у структурі продуктивних сил є те, що її становлять засоби виробництва і люди, які володіють виробничим досвідом і приводять у рух засоби виробництва.

З поданого вище, можна стверджувати, про те, що виробнича діяльність – це процес взаємодії між людьми, їх вплив на речовину природи й формування рис і здібностей людини, необхідних для створення матеріальних і духовних благ та послуг. А також, важливо зазначити, що створення якісних матеріальних і духовних благ та послуг, можливе лише за умови отримання економічної чи соціальної вигоди – прибутку чи соціального ефекту.

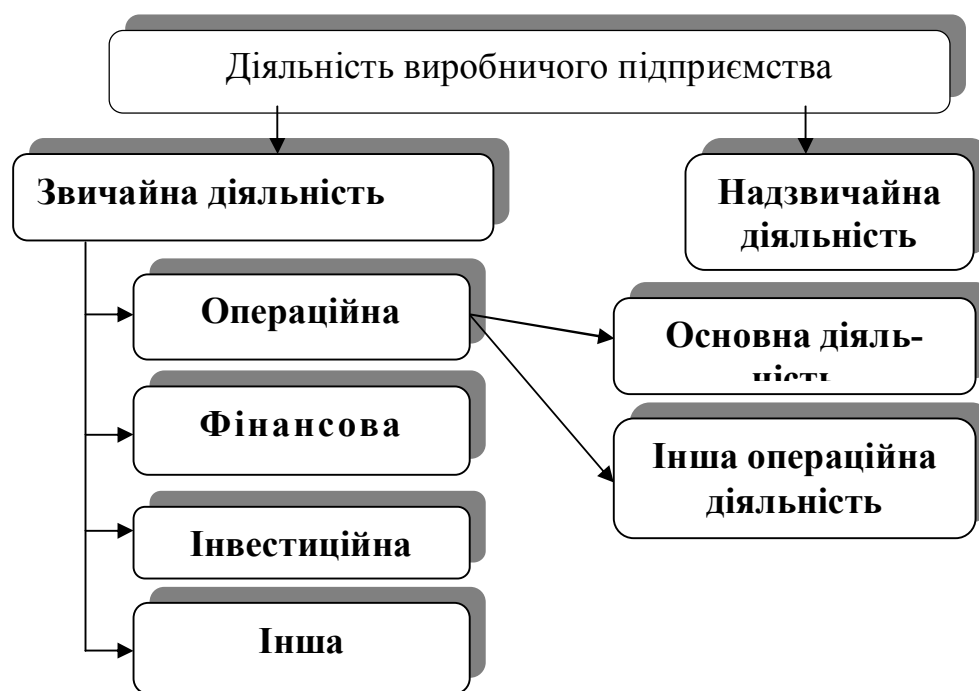
Розглядаючи діяльність підприємств, зауважимо, що вона поділяється, чи класифікується за певними напрямками, що можна відобразити схематично на наступному рис.1.1.

З наведеного рисунку 1.1. видно, що діяльність господарюючого суб'єкта поділяється на звичайну і надзвичайну. Звичайна поділяється на операційну, фінансову, інвестиційну та іншу діяльність. Окремої уваги заслуговує операційна діяльність, яка поділяється на основну і іншу операційну діяльність.

Під звичайною діяльністю, слід розуміти будь – яку статутну діяльність підприємства або операції, які її обумовлюють чи виникають внаслідок здійснення такої діяльності.

Надзвичайна діяльність – це та, яка не виникає в ході нормального життєвого циклу підприємства, а саме – техногенні катастрофи, стихійні лиха,

пожежі, аварії тощо. Виходячи з цього можна стверджувати, вся інша діяльність, що не належить до надзвичайної, є для підприємства звичайною.

Рис. 1.1. Класифікація видів діяльності господарюючого суб'єкта

Пізнання природи та економічної сутності звичайної діяльності, принципів побудови, вивчення закономірностей здійснення, вимагає дослідження поняття «операційна діяльність».

В економічній літературі, такі автори як: Бутинець Ф.Ф., Лень В.С., Кузьменко Л.В, Шаповалова В.М. та інші дають однакове визначення поняття операційна діяльність пов'язуючи її із статутною (основною) діяльністю підприємства, а також неосновними (іншими) видами діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [3; 4].

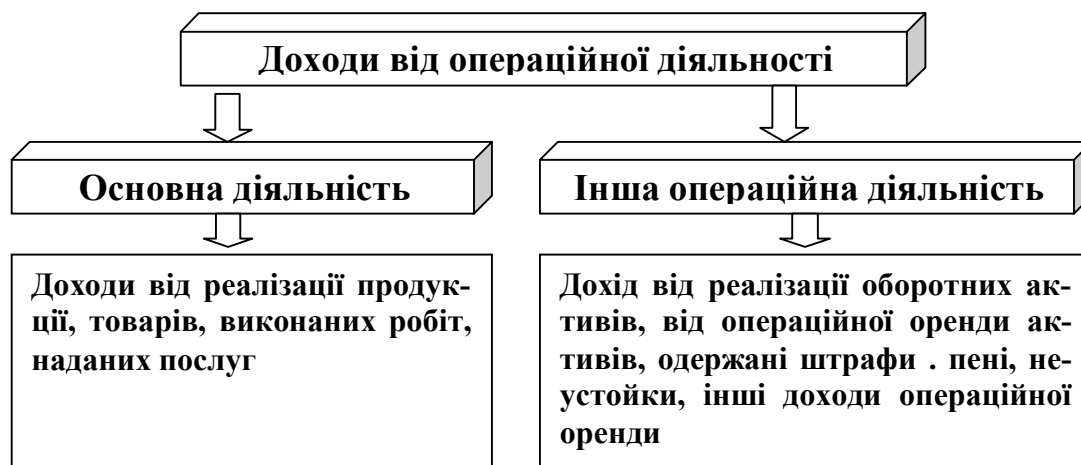
На жаль, у наведених дефініціях є загальний недолік: відсутність розуміння поняття операційної діяльності, яка співпадає з основною і статутною. Так, Голов С.Ф. зазначає, що до операційної відносять будь яку діяльність підприємства, яка має характер постійної [5, с. 258].

Поняття «операційна діяльність підприємства» у Національному стандарті бухгалтерського обліку – П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» визначено досить невиразно: «Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю» [6]. Про стиль цього визначення говорить навіть те, що в одному невеликому реченні слово «діяльність» вжито чотири рази.

Узагальнюючи зазначене, можна дати таке визначення поняття операційної діяльності підприємства – операційна діяльність підприємства є одним із головних видів його загального звичайного господарського процесу в сфері суспільного виробництва, змістом якого є виготовлення і реа-

лізація основної продукції (робіт, послуг) та інші забезпечувальні чи супроводжувальні їх операції, які здійснюються циклічно із використанням відповідних операційних ресурсів з метою одержання прибутку.

Оскільки діяльність виробничого підприємства спрямована на одержання доходу, можна схематично відобразити, які саме доходи отримає підприємство в наслідок здійснення операційної діяльності (рис. 1.2.)

Рис 1.2. Класифікація доходів операційної діяльності [5]

Склад конкретних джерел формування доходів з операційної діяльності за кожною з цих груп визначається в нормативних актах стосовно ведення фінансового обліку і складання фінансової звітності.

Одержання доходу від діяльності беззаперечно супроводжується і певними витратами на виробництво продукції, яка дає дохід. Склад витрат операційної діяльності відобразимо на рисунку 1.3.

Порівняння витрат і доходів на виробництво продукції повинно бути узгоджено у часі, тобто витрати за місяць співставляються з доходами за той же період, що дає можливість визначити фінансовий результат по підприємству в цілому (у фінансовому обліку) чи в розрізі окремих виробів, центрів витрат чи сфер відповідальності в управлінському обліку.

Список використаної літератури:

1. Економічна енциклопедія у 3-х т. / [Ред. кол.: С.В. Мочерний]. – К.: Академія, 2007-. -Т.1, 2. – 1206 с.
2. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва: Підручник / В.Я. Бобров. – Київ: Вища школа, 2007. – 719 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред. проф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2007. – 926 с.
4. Організація бухгалтерського обліку: Підручник / За редакцією В.С. Лєня – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
5. Голов С.Ф. Фінансовий облік: Підручник / Голов С.Ф., Кравченко І.Ю., Костюченко В.М. – Київ: Лібра, 2007. – 976 с.

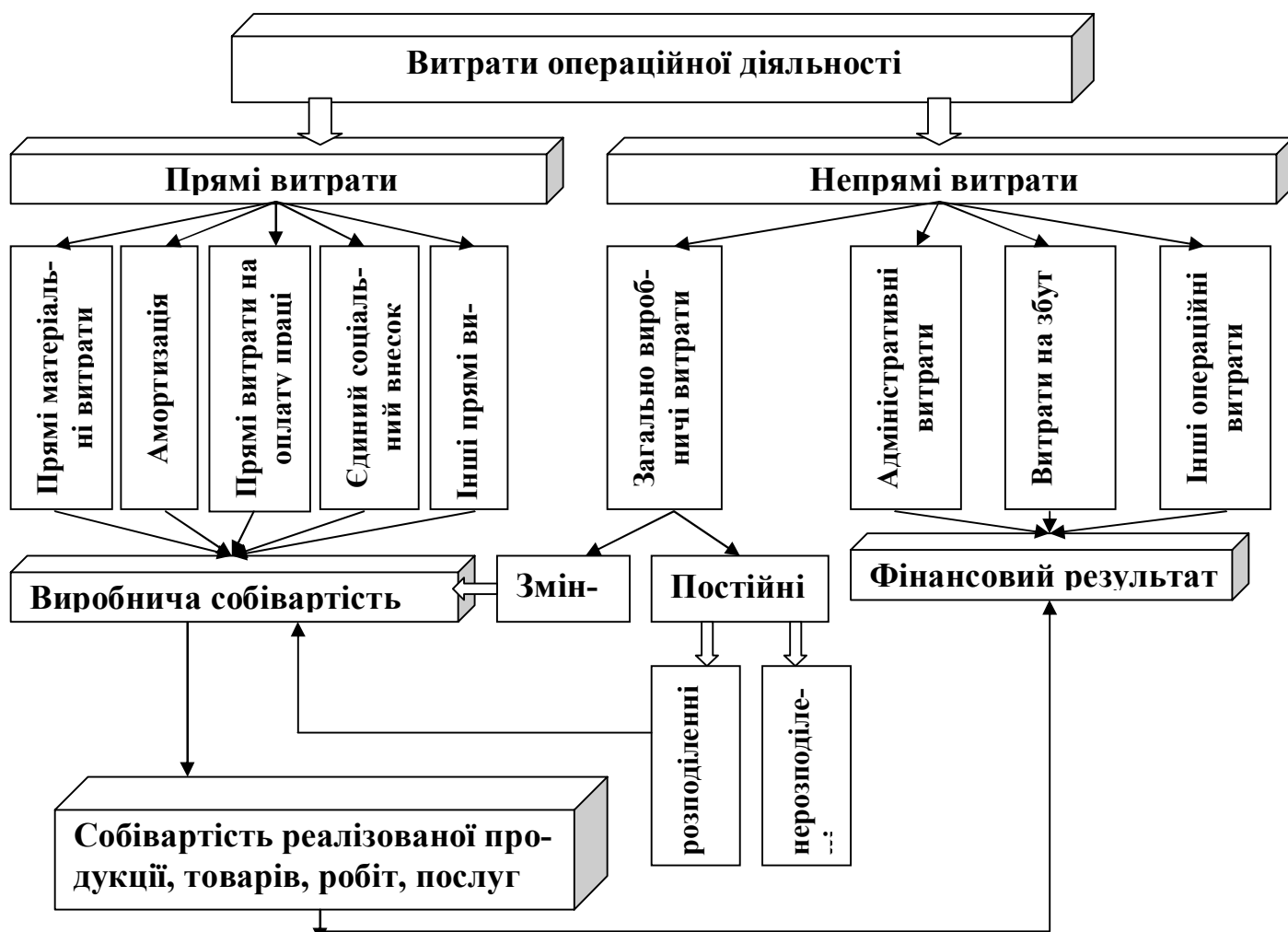

Рис 1.3. Склад витрат операційної діяльності

*Булатов Д.В., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., професор Мех Я.В.*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ

У процесі здійснення своєї діяльності олійно-жирові підприємства вступають у господарські зв'язки з різними підприємствами, організаціями й особами, наслідком яких є виникнення розрахунків з кредиторами за товарними і нетоварними операціями. Кредиторська заборгованість – це найвагоміша частина зобов'язань підприємства. Вона є одним із джерел формування засобів для підприємств і тому виступає складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів, з точки зору фінансової стабільності. Через це актуальними стають питання методики проведення аудиту розрахунків з метою надання правдивої та повної інформації підп-